

Наукові перспективи
Видавнича група

ВІСНИК науки та
освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

Bulletin of Science and Education

№8(26) 2024

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 8(26) 2024

Київ – 2024

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 8(26) 2024

Kiev – 2024

«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2024. № 8(26) 2024. С. 1544

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 02.09.2024, № 1/9-24)

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України
10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія).**

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематики наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- ✚ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- ✚ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волошенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Гончарук Віталій Володимирович – к.пед.н., старший викладач кафедри хімії та екології «Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини», (м. Умань, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✚ Котетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Куриш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✚ Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)

- ✚ Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
- ✚ Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Мацько Віталій Петрович - доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (Хмельницький, Україна)
- ✚ Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- ✚ Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмайльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- ✚ Міщенко Ірина Іванівна - кандидат мистецтвознавства, доцент, Заслужений працівник культури України, член Національної спілки художників України, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методику її навчання Ізмайльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- ✚ Новік Крістіна Іванівна - керівник освітнього проєкту Teacher Education Манчестерського університету (Великобританія)
- ✚ Осова Ольга Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (Харків, Україна)
- ✚ Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- ✚ Потенко Людмила Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, директор Черкаського інформаційно-учбового тренінгового центру Національного юридичного університету «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов НУ «ОЮА», членкиня Центру українського-європейського наукового співробітництва (Одеса, Україна)
- ✚ Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- ✚ Прокопович Лада Валеріївна - доктор філософських наук, професор кафедри культурології та філософії культури Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
- ✚ Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- ✚ Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- ✚ Сидоренко Сергій Іванович - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Синявська Олена Олександрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Одеса, Україна)
- ✚ Січкаренко Галина Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- ✚ Скляр Ірина Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант(м. Дніпро, Україні)
- ✚ Степанова Наталія Михайлівна - кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти, заступник з науки директора ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (Черкаси, Україна)
- ✚ Стратулат Наталія Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри правничої лінгвістики Національної академії внутрішніх справ, (Київ, Україна)
- ✚ Супрун Володимир Миколайович – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- ✚ Тележкіна Олеся Олександрівна - доктор філологічних наук (спеціальність "Українська мова"), доцент, професор кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, (Харків, Україна)
- ✚ Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- ✚ Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- ✚ Федотова Оксана Олегівна - доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційної діяльності Маріупольського державного університету (Київ, Україна)
- ✚ Чикарькова Марія Юріївна - доктор філософських наук (спец. "філософія культури"), професор кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)
- ✚ Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- ✚ Шевель Інна Петрівна - кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- ✚ Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- ✚ Щербак Олена Володимирівна - кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв, Україна)
- ✚ Якович Олександра Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)
- ✚ Ярослав Сирник - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ФІЛОЛОГІЯ»

Avchinnikova H.D. <i>HOW THE GERMAN LANGUAGE IS BEING TRANSFORMED THROUGH THE PERIODIZATION OF ENGLISH BORROWINGS</i>	17
Kocherga G.V., Radkevych G.Yu. <i>NATIONALLY-MARKED PHRASES IN THE LANGUAGE-MENTAL DISCOURSE OF UKRAINIANS</i>	28
Koliasa O.V. <i>BEYOND WORLDS: THE ROLE OF NON-VERBAL GRAPHICS IN POSTMODERN LITERARY TEXTS</i>	40
Styrnik N.S. <i>OBSTACLES IN LEARNING AND USING ENGLISH FOR INTERNATIONAL STUDENTS OF DIFFERENT FIRST LANGUAGE ORIGINS</i>	53
Synyshyna Yu.A. <i>TEACHING ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE (TESL): METHODS AND CHALLENGES IN TEACHING ENGLISH TO NON-NATIVE SPEAKERS</i>	68
Tkachenko N.D. <i>DEDUCTIVE FUNCTIONS OF THE STYLISTIC DEVICES IN FABLES</i>	77
Альбота С.М., Парасюк М.В. <i>ХАРАКТЕРИСТИКА Й ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗУМІННЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ</i>	90
Артеменко С.Б. <i>СОЦІОЛОГІЯ НАУКИ Й СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖМОВНИХ ОМОНІМІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ)</i>	99
Бабелюк О.А. <i>ГРАФІЧНА МОВНА ГРА ЯК ВИЯВ ПОЛІФОНІЇ НАРАТОРІВ: ПРАГМА- СТИЛІСТИЧНИЙ РАКУРС</i>	112
Баланаєва О.В., Мамонова О.І., Дзевицька Л.С. <i>ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ</i>	126
Варинська А.М. <i>КОНЦЕПТ-СИМВОЛ «ПРАПОР» В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ</i>	142

Гансчко В.В. <i>ПАРАЛІНГВІСТИКА: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА СУЧАСНИЙ СТАН</i>	154
Горда О.М. <i>КОНЦЕПЦІЯ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ «СПІЙМАЙ СКОВОРОДУ»</i>	163
Григоренко Т.В., Артёмова Є.О., Ніколаєва А.А. <i>ІННОВАЦІЇ В ГАЛУЗІ ІТ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В ЛЕКСИЦІ: АНАЛІЗ НОВИХ ТЕРМІНІВ</i>	175
Загородня Л.З. <i>РЕФЕРЕНЦІЙНИЙ СТАТУС БУТТЄВОГО РЕЧЕННЯ: ПЕРЕКЛАДО- ЗНАВЧИЙ АСПЕКТ</i>	186
Зеленська О.П. <i>ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ДЕКЛАРАЦІЇ (на матеріалі Декларації незалежності США)</i>	198
Зінченко В.М., Морараш Г.В., Риженко К.В. <i>МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІЛОВОЇ МОВИ: СТАНДАРТИ- ЗАЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ</i>	217
Івасишина Т.А., Дем'яненко Н.Б. <i>БІБЛІЙНІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ МАС- МЕДІА</i>	236
Йолкіна Л.В. <i>МІСЬКИЙ ТА СІЛЬСЬКИЙ ТЕКСТИ В ОПОВІДАННІ ІВАНА НЕЧУЯ- ЛЕВИЦЬКОГО «ВОЛЬНЕ КОХАННЯ»</i>	250
Кінджибала О.С., Харина А.О. <i>РОЗБІЖНОСТІ ТА АНАЛОГІЇ В КОРЕЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МІФОЛОГІЇ</i>	261
Кошарний К.А. <i>АНАЛІЗ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ</i>	271
Лазоренко Є.І. <i>РІЗДВЯНЕ ОПОВІДАННЯ У ТВОРЧОСТІ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ</i>	283
Лисак В.М., Попадинець М.В. <i>ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЕТИКЕТУ УКРАЇНЦІВ У РЕТРОСПЕКТИВІ</i>	298
Мунтян О.О. <i>ЗАПОЗИЧЕНІ ТЕРМІНИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ДИСКУРСІ</i>	310

УДК 811.111'255

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-186-197](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-186-197)

Загородня Людмила Зеонідівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46000, <https://orcid.org/0009-0000-0116-5016>

РЕФЕРЕНЦІЙНИЙ СТАТУС БУТТЄВОГО РЕЧЕННЯ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

Анотація. У пропонованому дослідженні стверджується думка, що референційний статус речення визначає його граматичне оформлення та лексичне наповнення, оскільки, вибираючи тип референції свого повідомлення, мовець одночасно вибирає граматичні та лексичні засоби, які можуть якнайповніше передати його інтенції. Для відтворення референційного статусу джерельного повідомлення у перекладі тлумач використовує різні граматичні трансформації та семантичні видозміни. Мета статті полягає у дослідженні та аналізі граматичних трансформацій, що зумовлені передачею референційного статусу вихідного повідомлення. Матеріалом дослідження слугували англійські буттєві речення, вилучені методом наскрізної вибірки з англomовних художніх прозових творів, та їх переклади українською мовою.

У розвідці зазначено, що пропозицію буттєвого англійського та українського речень складають три структурно та семантично необхідні компоненти: логічний суб'єкт (який позначає буттєвий об'єкт/об'єкти або клас об'єктів, що існує чи не існує), логічний предикат (який вказує на власне факт існування певного об'єкта/об'єктів) та темпоральний чи локативний актант (локалізатори).

У статті досліджено, що граматичні трансформації, а саме зміна числової форми однини вихідного іменника на позначення буттєвого об'єкту на множину відбувається у випадку набуття цим іменником неозначеного референційного статусу у повідомленнях генералізованої референції. У таких висловлюваннях мовець прагне повідомити про відсутність/існування в об'єктивній або уявній реальності певного класу предметів, незалежно від кількості референтів. Оскільки в українській мові форма множини іменника є також засобом вираження значення узагальнення, невизначеної кількості, саме тому у цільовому тексті

перевага надається формі множини іменника на позначення буттєвого предмета.

Автор звертає увагу, що англійські екзистенційні речення, що набувають генералізованого референційного статусу, можуть відтворюватися у цільовому тексті за допомогою неозначено-особових чи безособових речень, оскільки неозначено-особові та безособові речення, акцентуючи увагу на лише на дії чи її результаті без називання особи виконавця, здатні відтворювати загальні судження у цільовому тексті.

Ключові слова: буттєве речення, референція, референційний статус, іменник на позначення буттєвого об'єкта.

Zahorodnia Liudmyla Zeonidivna Ph.D. in Philology, Associate Professor, Department of Theory and Practice of Translation, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 2 Maxyma Kryvonosa St., Ternopil, 46000, <https://orcid.org/0009-0000-0116-5016>

THE REFERENTIAL STATUS OF AN EXISTENTIAL SENTENCE: A TRANSLATION ASPECT

Abstract. The proposed paper claims that the referential status of a sentence determines its grammatical structure and lexemes to be used in a sentence, since choosing the type of reference of the message, the speaker simultaneously chooses grammatical and lexical means that can convey his intentions the best. Translators use various grammatical transformations and semantic modifications to reproduce the referential status of a source sentence in translation. The aim of the article is to study and analyse grammatical transformations caused by rendering the referential status of a source sentence. The article analyses English existential sentences and their translations into Ukrainian. The research is based on the data collected from original and translated texts of English literary works.

The research points out that the proposition of existential English and Ukrainian sentences consist of three structurally and semantically necessary components: a logical subject (which denotes an existential object/objects or a class of objects that exists or does not exist), a logical predicate (which indicates the fact of the existence of a certain object or objects) and a temporal or locative actant (locatives).

The article proves that grammatical transformation, viz., the change of the singular form of the source noun that denotes an existential object into the plural is observed when this noun acquires the indefinite referential status in a statement of generalised reference. In such statements, the speaker aims to

inform about the absence or existence of a certain class of objects in the actual or imaginary reality, regardless of the number of referents. Since the plural form of a noun in the Ukrainian language is also used as a means of expressing the meaning of generalisation, the plural form of a noun that denotes an existential object is preferred in the target text.

The author pays attention to the fact that English existential sentences that acquire generalised referential status can be rendered into Ukrainian by means of indefinite or impersonal sentences, since indefinite and impersonal sentences focusing on the action or its result without naming the performer are able to reproduce general judgements in the target text.

Keywords: an existential sentence, reference, referential status, a noun denoting an existing object.

Постановка проблеми. Чимало лінгвістичних праць присвячено вивченню референційного статусу іменникової групи, цілого речення та його частин. Дослідження референційної функції висловлювання є актуальним не лише з мовознавчого, а й перекладознавчого аспекту, оскільки референційний статус повідомлення визначає його граматичне оформлення та лексичне наповнення. У зв'язку із тим, що під час побудови висловлювання мовець сам вибирає тип референції, то мовознавці вказують на прагматичний чинник як на основний, що визначає референційний статус речення [1, с. 34]. Вибираючи тип референції свого повідомлення, мовець одночасно вибирає й граматичні та лексичні засоби, які можуть якнайповніше передати його інтенції. Під час перекладу тлумач намагається використати такі граматичні засоби цільової мови та здійснити такі семантичні видозміни, прагматичний потенціал яких якнайкраще слугуватиме для відтворення референційного статусу джерельного повідомлення.

У пропонованому дослідженні продемонстровано необхідність врахування референційного статусу іменникової групи та речення загалом на прикладі перекладу англійських буттєвих речень українською мовою. Зокрема, розвідка присвячена аналізу граматичних трансформацій, що зумовлені передачею референційного статусу вихідного повідомлення та іменника на позначення буттєвого об'єкту при перекладі художніх прозових текстів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Референційні характеристики іменникових груп та цілих речень давно були темою наукових досліджень зарубіжних лінгвістів. В українському мовознавстві ця проблематика не так давно отримала належну увагу. Зокрема, поняття референційної функції розглядаються у наукових працях А. Загнітка,

зокрема, особливої уваги заслуговують словникові статті, присвячені питанням референції [2]. Серед розвідок, у яких досліджуються відношення мовного знака до об'єктів реальної чи уявної позамовної дійсності, слід також зазначити праці О. Леути [1] та І. Панченко [3]. Екзистенційні речення також неодноразово ставали предметом дослідження українських і зарубіжних мовознавців [4-8]. Однак, питанню необхідності врахування референційного статусу джерельного висловлювання під час перекладу, зокрема, під час перекладу англійських речень існування українською мовою присвячено недостатньо уваги, що й зумовило актуальність теми пропонованого дослідження.

Мета статті – дослідити та проаналізувати граматичні трансформації, що зумовлені відтворенням референційного статусу англійських буттєвих речень в українському перекладі.

Виклад основного матеріалу. У лінгвістичних працях терміном «референт» позначають об'єкт позамовної дійсності, на який вказує певна номінативна одиниця у конкретному повідомленні, а поняття «референція» мовознавці трактують як віднесеність змісту повідомлення до позначених у ньому явищ, ситуацій навколишньої дійсності. Спосіб співвіднесення лексичної одиниці чи висловлювання з дійсністю називають референційним статусом цієї лексеми чи висловлювання. Поняття «означена референція» вказує, що об'єкт, позначений лексичною одиницею, відомий принаймні одному з комунікантів, а «неозначена референція», відповідно, позначає невідомого, невибраного представника класу певних об'єктів [2, с. 175]. Зауважимо, що у випадку, коли речення описує конкретну подію, ситуацію, то лінгвісти говорять про індивідуалізовану референцію. Характеризуючи висловлювання, що виражають загальні судження та повідомляють про узагальнену ситуацію, лінгвісти вживають термін «генералізована референція» [1, с. 34].

З кінця ХХ століття провідну позицію у вивченні та трактуванні референції посідає когнітивний підхід. З погляду когнітивної лінгвістики референція не повинна обмежуватися виключно перцептивно відчутним світом, а може здійснюватися відносно уявних об'єктів та абстрактних понять, оскільки людина здатна когнітивно конструювати моделі, в яких референт позиціонується як ментальна сутність [9, с. 212]. Таким чином, у когнітивній лінгвістиці референція визначається як ментальний стан свідомості, в якому реалізується актуальний зв'язок між мовою та світом як відповідний конструкт, результат когнітивних операцій [3, с. 23].

Отже, оперуючи термінами когнітивно-дискурсивної лінгвістики, мовознавці тлумачать референцію як «співвіднесеність певного актанта пропозиції висловлення з конкретним об'єктом (в широкому розумінні)

реальної чи фіктивної дійсності, оформлена за допомогою вербальних / невербальних засобів (або їхньої комбінації)» [3, с. 27].

Оскільки актант представлений у реченні номінативною одиницею, то зрозуміло, що поняття референції лінгвісти зазвичай пов'язують із такою частиною мови як іменник. Тому іменник, який виконує функцію логічного суб'єкта пропозиції, визначає референтний статус того повідомлення, основою якого виступає дана пропозиція. Однак низка мовознавців зазначає, що ознака референтності/нереферентності може бути застосована й до дієслів, розмежовуючи таким чином повнозначні дієслова та дієслівні зв'язки на цій основі. Саме нереферентний характер дозволяє зв'язкам функціонувати у висловлюваннях, що виражають загальні судження [1, с. 35-36].

Із цією думкою, щоправда, погоджуються не усі мовознавці, зазначаючи, що предикат, на противагу актанту, не здатний до референції [10, с. 100]. Проте не можливо не погодитися із твердженням, що граматична форма дієслівного предикату може впливати або визначати референтний статус речення. Для прикладу порівняймо два українських речення: (1) *Дорога завертала за будинок* і (2) *Дорога завершила за будинок*. Недоконаний вид дієслова «завертала» у реченні (1) вказує на неактивність семантичного суб'єкта речення і відсутністю особи, з позиції якої описується певна ситуація. За допомогою цієї видової форми відбувається констатація факту існування референта «дорога» та його просторового розміщення щодо іншого об'єкту – «будинку». Тому речення (1) сприймається як буттєве локативне. Доконаний вид дієслова «завернула» у реченні (2) імпліцитно вказує на суб'єкт дейксису, інакше кажучи, опис ситуації здійснюється з позиції Спостерігача чи мовця, який рухається цією дорогою.

Екзистенційні (буттєві) речення або речення буття (існування) належать до буттєвої подієвої схеми (за Р. Дірвеном і М. Верспур). Головному учаснику цієї схеми відводиться роль пацієнса (тобто пасивного учасника предметної ситуації, яка відображена висловлюванням). Пацієнс у цій схемі характеризується різними ознаками буття – локативними, темпоральними, кількісними, якісними [11, с. 79]. Буттєва подієва схема не обмежується екзистенційними реченнями, а корелює з іншими видами речень, для прикладу: *The Sahara is a desert* (*Сахара – це пустеля*) / *The Sahara is dangerous* (*Сахара небезпечна*) / *The Sahara is in Northern Africa* (*Сахара знаходиться у Північній Африці*).

Пропозицію буттєвого англійського та українського речень складають три структурно та семантично необхідні компоненти: логічний суб'єкт (який позначає буттєвий об'єкт/об'єкти або клас об'єктів, що існує

чи не існує), логічний предикат (який вказує на власне факт існування певного об'єкта/об'єктів) та темпоральний чи локативний актант (локалізатори) [5, с. 182-183; 6, с. 163; 8, с. 213]. Як уже зазначалося, логічному суб'єкту відводиться роль пацієнса. Відсутність локалізаторів у реченні свідчить про ситуативну включеність повідомлення до простору [1, с. 38]. Інакше кажучи, темпоральний чи локативний актант може домислюватися з контексту, ситуації.

Для побудови екзистенційного речення носії англійської мови використовують специфічну буттєву конструкцію *there is / are*. В українській мові для передачі ідеї існування застосовується певний порядок слів у реченні: *буттєве дієслово (логічний предикат) – іменник, що позначає буттєвий предмет (логічний суб'єкт)*. Зауважимо, що зміна зазначеного порядку у стверджувальних реченнях буття призведе до зміни у темо-рематичній структурі повідомлення та, як наслідок, до зміни його комунікативного спрямування. У заперечних реченнях буття порядок слів не є фіксованим: іменник та дієслово можуть перебувати як у препозиції, так і в постпозиції один одного. Зауважимо, що у вітчизняній науковій літературі заперечні буттєві висловлювання отримали ще назву «генітивні речення», оскільки головний член цих односкладних речень виражається родовим відмінком іменника або займенника [4, с. 71].

Хоча позиція логічного суб'єкта та логічного предиката у пропозиції, що виступає основою українських генітивних речень, є довільною, вона, однак, визначається типом інформації, яку хоче передати мовець. Постпозиційний предикат вказує, що логічний суб'єкт є «старою, відомою інформацією», інакше кажучи, буттєвий об'єкт уже згадувався у попередньому контексті або його існування передбачається у тому чи іншому місці та часі. Розташування логічного предиката у препозиції до логічного суб'єкта означатиме, що логічний суб'єкт передає «нову інформацію» [7, с. 97]. У зв'язку із цим простежується різне розташування буттєвого дієслова та іменника на позначення буттєвого предмета відносно один одного в англо-українському перекладі.

Для порівняння наведемо такі приклади: 1. “*There isn't any parlour, so you'll have to wait in the hall*” [12, с. 134] – «*Вітальні у нас немає, тож вам доведеться чекати в коридорі*» [13, с. 97]. 2. “*There isn't any night club in the world you can sit in for a long time unless you can at least buy some liquor and get drunk*” [14] – «*У цілому світі нема такого нічного клубу, де можна довго висидіти, якщо тобі не дають спиртного і ти не нап'єшся*» [15, с. 64].

В обох вищенаведених реченнях іменники «*parlour*» (вітальня) та «*night club*» (нічний клуб) позначають неозначені референти. Проте

речення (1) описує конкретну ситуацію; наявність такого референта як «вітальня» є передбачувана у будь-якій квартирі, і, відповідно, є «відомою інформацією». Саме тому у цільовому тексті простежуємо такий порядок слів: *іменник на позначення буттєвого предмета – буттєве дієслово*. Речення (2), навпаки, набуває генералізованого референційного статусу, у якому логічний суб'єкт «night club» (нічний клуб) є «новою інформацією». У зв'язку з цим під час перекладу тлумач застосував протилежний, ніж у реченні (1), порядок слів: *буттєве дієслово – іменник на позначення буттєвого предмета*.

Як відомо, основне семантичне навантаження генітивних конструкцій – це вираження відсутності певних об'єктів. Іноді завдання заперечних буттєвих речень, що набувають генералізованої референції, полягає у тому, щоб повідомити про відсутність в об'єктивній чи уявній реальності певного класу предметів загалом, незалежно від кількості референтів. За таких умов доцільно було б вжити, за визначенням О. Єсперсена, так звану форму «загального числа» (common number) іменника, що позначає буттєвий предмет; тобто таку числову форму, яка б абстрагувалася від різниці між однією та множиною та за допомогою якої можливо було б уникнути кількісного означення предмета мовлення. Оскільки єдиним способом передачі «загального числа» англійського іменника виступає така громіздка конструкція, як «*a star or two*» або «*one or two stars*» (одна чи дві зірки) [16, с. 198], то у мовленні для «загального числа» вибирають одну з існуючих форм числа іменника.

Щодо української мови, то низка мовознавців, вказуючи на присутність семи «неозначеність» у структурі числової форми множини іменника [17, с. 115], розглядають множину як засіб вираження значення узагальнення, невизначеної кількості, а відтак і «загального числа» іменника. У зв'язку з цим числова форма множини часто використовується тлумачами під час перекладу іменників на позначення буттєвих предметів у генітивних реченнях, наприклад: 1. “*There’s no **place** open here, madam*” [12, с. 73] – «У нас нема вільних **місць**, мадам» [13, с. 54]. 2. “*You should have seen him run for the chafing dish, Joe, just as if there wasn’t **a servant** in the house*” [12, с. 24] – «І ти б тільки подивився, як він кинувся по сковороду, наче у них немає **слуг**» [13, с. 26].

Звісно, можливе й використання форми однини іменника на позначення буттєвого предмета в англо-українському перекладі, наприклад: “*And in one of the rooms were the Metaxists and revenueurs that the Lyttusi had put there, because there was no **jail** in Lyttus*” [18, с. 252] – «І в одній з його кімнат сиділи метаксисти й збирачі податків, що їх літтосці замкнули там, бо в Літтосі не було **тюрми**» [19, с. 219]. Проте такий прийом

перекладу не є поширеним, оскільки у низці випадків може спричинити сприйняття висловлювання як індивідуалізовану референцію.

Описана граматична трансформація застосовується й під час перекладу стверджувальних екзистенційних речень, у яких мовець стверджує факт існування об'єкту/об'єктів певного класу у реальній дійсності, абстрагуючись від кількості цих об'єктів. Для прикладу: *"And I will go to a school to learn to be a wife, if there is such **a school**, and study at it"* [20] – «Я піду до такої школи, де навчають, як бути доброю дружиною, якщо такі **школи** є, і я буду там учитися» [21, с. 414].

Як факультативний прийом перекладу поряд із зміною числової форми іменника на позначення буттєвого предмету у цільовому тексті простежуються лексичні модифікації. Для прикладу, у поданому нижче українському перекладі англійського речення введена додаткова лексична одиниця «десяток»: *"She made a jerking movement with her strong chin as she spoke which seemed to indicate that, if there were another presidential **candidate** on board, he was not the one she intended"* [22] – «Вона пішуче труснула своїм масивним підборіддям, ніби даючи зрозуміти, що він один на борту «Медеї» гідний цього наймення, навіть коли б там було ще з **десяток інших кандидатів**» [23, с. 6]. Зазначимо, що зміна числової форми однини іменника на позначення буттєвого предмету на множину у цільових стверджувальних реченнях буття не є часто застосовуваним прийомом перекладу.

Граматичні трансформації не простежуються у випадку позначення логічним суб'єктом референта, який є відомим обом співрозмовниками чи одному з них, а саме мовцю. Інакше кажучи, якщо іменникова група на позначення буттєвого об'єкта набуває означеного чи частково означеного референційного статусу, то зміна числового оформлення цього іменника у перекладі не відбувається, оскільки кількість таких референтів є важливою для повідомлення. Для прикладу: *"The cook, warned by Margery that there was **a guest** to luncheon had hurriedly made some fried potatoes"* [24] – «Марджері попередила куховарку, що за ланчем буде **гість**, і та нашвидкуруч підсмажила трохи картоплі» [25, с. 7].

Однак, у так званих інтродуктивних реченнях можна простежити лексичні видозміни, зокрема, введення лексеми «один». Нагадаємо, що метою інтродуктивних речень є повідомлення адресата про існування деякого об'єкта (об'єктів) чи особи (осіб), про яких йтиметься у подальшій розповіді. Референт у таких висловлюваннях є частково означеним, оскільки відомий лише мовцю. Для привернення уваги співрозмовника до нового об'єкта тлумач у цільовому тексті детермінує іменник на позначення цього об'єкта лексемою «один», наприклад: *"There is **an** American*

comrade there named Jordan that we should have heard from” [20] – «Там перебуває **один** американський **товариш**, на прізвище Джордан, і від нього мають надійти відомості» [21, с. 470).

Як відомо, під час перекладу художнього тексту тлумач підпорядковує породження цільового тексту образно-естетичній домінанті твору, що й зумовлює низку граматичних трансформацій та семантичних видозмін. Тому наявність граматичних відповідників у цільовій мові не зобов’язує тлумача використовувати їх у своєму перекладі. У зв’язку з цим англійські речення буття не завжди відтворюються за допомогою українських граматичних еквівалентів. Англійські екзистенційні речення, що набувають генералізованого референційного статусу, можуть відтворюватися у цільовому тексті за допомогою неозначено-особових (див. нижче приклад 1) чи безособових речень (див. нижче приклад 2-3), а також двоскладовими реченнями (див. нижче приклад 4-5). Наприклад:

1. “...there hadn’t been a story for a long time in any newspaper he read” [22] – «...у тих газетах, що їх читав містер Шюлер-Вілсон, про тонтонів, певне, давно не згадували» [23, с. 256]. 2. “There are no secrets of the confessional in your profession” [26] – «Адже у вашій професії не заведено зберігати тайну сповіді» [27, с. 147]. 3. “There are always ways...” [26] – «Завжди можна знайти вихід...» [27, с. 106]. 4. “There are certain differences from Anglo-Saxon law” [22] – «Англосаксонські закони трохи різняться» [23, с. 103]. 5. “Like all such quarrels it led to nothing except a wound which easily heals. There are places for so many different wounds before we find ourselves breaking an old scab” [22] – «Такі сніпки ні до чого не призводять, після них зостаються крихітні ранки, що миттю гояться. Місця для нових ран завжди знаходяться, щойно ми здираємо старі болячки» [23, с. 86].

Спільною ознакою вище перекладених двоскладових речень із джерельними буттєвими повідомленнями є те, що, належачи до іншої подієвої схеми (за Р. Дірвеном і М. Верспур), логічному суб’єкту також приписується роль пацієнса. Неозначено-особові та безособові речення, акцентуючи увагу на лише на дії чи її результаті без називання особи виконавця, здатні відтворювати загальні судження у цільовому тексті.

Висновки. Граматичні трансформації, а саме зміна числової форми однини вихідного іменника на позначення буттєвого об’єкту на множину відбувається у випадку набуття цим іменником неозначеного референційного статусу у повідомленнях генералізованої референції. У таких висловлюваннях мовець прагне повідомити про відсутність/існування в об’єктивній або уявній реальності певного класу предметів, незалежно від кількості референтів. Оскільки в українській мові форма

множини іменника є також засобом вираження значення узагальнення, невизначеної кількості, саме тому у цільовому тексті перевага надається формі множини іменника на позначення буттєвого предмета. Англійські екзистенційні речення, що набувають генералізованого референційного статусу, можуть відтворюватися у цільовому тексті за допомогою неозначено-особових чи безособових речень, оскільки неозначено-особові та безособові речення, акцентуючи увагу на лише на дії чи її результаті без називання особи виконавця, здатні відтворювати загальні судження у цільовому тексті.

Перспективи дослідження вбачаємо в подальшому дослідженні та вивченні граматичних трансформацій та семантичних видозмін, які зумовлені референційним статусом джерельної іменникової групи чи речення під час перекладу.

Література:

1. Леута О. І. Референтні якості моделей дієслівних речень. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови*. 2007. Вип. 3. С. 34-39.
2. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни. Том 3. Донецьк : ДонНУ, 2012. 426 с.
3. Панченко І. М. Імпліцитна адресатна референція в німецькомовному дискурсі: структурно-семантичний і прагматичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2016. 234 с.
4. Бондаренко О. Є. Лінгвістичний статус генітивних речень: семантичний, структурний, функційно-комунікативний аспекти. *World Science*. 2018. № 1(29). Vol.6. P. 70-76.
5. Дмитрук В. І. Особливості структури буттєвих речень в українській мові. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2000. Вип. 30. С. 181-187.
6. Ситнікова В. К. Аналіз імені предмета буття на прикладі речень з дієсловами звукової ознаки. *Science and Education a New Dimension: Philology*. 2013. I(3), Issue: 13. Pp. 163-166.
7. Слинько І. І. Заперечні генітивні речення. *Українське мовознавство*. Вип. 14. 1987. С. 94-98.
8. Moro A. Existential Sentences and Expletive There. *The Blackwell Companion to Syntax* / Eds. Martin Everaert, Henk van Riemsdijk. 2006. Pp. 210-236. URL: https://www.academia.edu/16711975/Existential_Sentences_and_ExpletiveThere
9. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik. Tübingen und Basel : A. Francke, 2008. 298 S.
10. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с.
11. Dirven R., Verspoor M. Cognitive Exploration of Language and Linguistics. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2004. 302 p.
12. Henry O. 100 Selected Stories. Chatham : Wordsworth Edition Limited, 1995. 740 p.
13. Генрі О. Останній листок / переклад з англійської М. Дмитренка та ін. Київ : Молодь, 1983. 224 с.

14. Salinger J. D. The catcher in the rye. URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=137047&pg=1>
15. Селінджер Дж.-Д. Над прірвою у житті. Повісті, оповідання / пер. з англ. О. Логвиненка, О. Тереха, О. Сенюк, Ю. Покальчука. Київ : Молодь, 1984. 272 с.
16. Jespersen O. The Philosophy of Grammar. Chicago-London : The University of Chicago Press, 1992. 364 p. URL: http://ctlf.ens-lyon.fr/volumes/5317_eng_Jespersen_01_1924.pdf
17. Вовк В. М. Означеність/неозначеність в іменниках та засоби її вираження. *Нариси з контрастивної лінгвістики*. Київ : Наукова думка, 1979. С. 113-117.
18. Aldridge J. The Sea Eagle. Kyiv : Dnipro Publishers, 1973. 280 p.
19. Олдрідж Дж. Твори / переклад з англійської П. Соколовського, В. Гнатовського. Київ : Молодь, 1974. 336 с.
20. Hemingway E. For Whom the Bell Tolls. URL: <https://download.booklibrary.website/for-whom-the-bell-tolls-ernest-hemingway.pdf>
21. Хемінгуей Е. Фієста. По кому подзвін / пер. з англ. М. Пінчевського. Київ : Вища школа, 1985. 520 с.
22. Greene G. The Comedians. URL: https://royallib.com/book/Greene_Graham/the_comedians.html
23. Грін Г. Комедіанти / переклад з англійської П. Шарандака. Київ : Радянський письменник, 1969. 270 с.
24. Maugham W. S. Theatre. URL: <https://content.ikon.mn/banners/2015/4/9/1472/william-somerset-maugham-theatre.pdf>
25. Моем С. Лицедії / переклад з англійської М. Пінчевського. Київ : Дніпро, 1967. 223 с.
26. Greene G. The Quiet American. URL: <https://books-library.net/files/books-library.online-01051948Qe8E3.pdf>
27. Грін Г. Тихий американець / переклад з англійської І. Коваленка, П. Шарандака. Київ : Вища школа, 1984. 352 с.

References:

1. Leuta, O.I. (2007). Referentni yakosti modelei diieslivnykh rechen [Reference qualities of verb sentence models]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Ser. 10: Problemy hramatyky i leksykologhii ukrainskoi movy – Scientific Journal of Drahomanov Ukrainian State University. Series 10. Problems of grammar and lexicology of the Ukrainian language*, 3, 34-39 [in Ukrainian].
2. Zahnitko, A. (2012). *Slovnyk suchasnoi linhvistyky: poniattia i terminy [Dictionary of modern and contemporary linguistics: concepts and terms]*. Donetsk: DonNU [in Ukrainian].
3. Panchenko, I. M. Implitsytna adresatna referentsiia v nimetskomovnomu dyskursi: strukturno-semantychnyi i prahmadyskursyvnyi aspekty [Implicit addressee reference in German-language discourse: structural, semantic and pragmatic aspects]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Bondarenko, O. Ye. (2018). Linhvistychnyi status genityvnykh rechen: semantychnyi, strukturnyi, funktsiino-komunikatyvnyi aspekty [Linguistic status of genitive sentences: semantic, structural, functional and communicative aspects]. *World Science*, 1(29), 70-76 [in Ukrainian].
5. Dmytruk, V. I. (2000). Osoblyvosti struktury buttievykh rechen v ukrainskii movi [Features of the structure of existential sentences in the Ukrainian language]. *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky (movoznavstvo) – Research Bulletin. Series: Philological Sciences*, 30, 181-187 [in Ukrainian].

6. Sytnikova, V. K. (2013). Analiz imeni predmeta buttia na prykladi rechen z diieslovamy zvukovoi oznaky [The analysis of the name of the subject of existence based on the sentences with the verbs denoting sound production]. *Science and Education a New Dimension: Philology, I(3), Issue: 13*, 163-166 [in Ukrainian].

7. Slynko, I. I. (1987). Zaperechni henityvni rechennia [Negative genitive sentences]. *Ukrainske movoznavstvo – Ukrainian language studies*, 14, 94-98 [in Ukrainian].

8. Moro, A. (2006). Existential Sentences and Expletive *There*. *The Blackwell Companion to Syntax*. Martin Everaert, Henk van Riemsdijk (Eds.), 210-236. URL: https://www.academia.edu/16711975/Existential_Sentences_and_ExpletiveThere [in English].

9. Schwarz, M. (2008). *Einführung in die kognitive Linguistik*. Tübingen und Basel : A. Francke [in German].

10. Martyniuk, A. P. (2011). *Slovnyk osnovnykh terminiv kohnityvno-dyskursyvoi linhvistyky [Dictionary of basic terms of cognitive discourse linguistics]*. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].

11. Dirven, R., & Verspoor, M. (2004). *Cognitive Exploration of Language and Linguistics*. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company [in English].

12. Henry, O. (1995). *100 Selected Stories*. Chatham : Wordsworth Edition Limited [in English].

13. Henry, O. (1983). *Ostannii lystok [The last leaf]*. (M. Dmytrenko et al. Trans.) Kyiv : Molod, 1983 [in Ukrainian].

14. Salinger, J. D. *The catcher in the rye*. URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=137047&pg=1> [in English].

15. Salinger, J. D. (1984). *Nad prirvoiu u zhyti [The catcher in the rye]*. (O. Lohvynenko, O. Terekh, O. Seniuk, Yu. Pokalchuka, Trans.). Kyiv: Molod [in Ukrainian].

16. Jespersen, O. (1992). *The Philosophy of Grammar*. Chicago-London : The University of Chicago Press. URL: http://ctlf.ens-lyon.fr/volumes/5317_eng_Jespersen_01_1924.pdf [in English].

17. Vovk, V. M. (1979). Oznachenist/neoznachenist v imennykakh ta zasoby yii vyrazhennia [Definiteness/indefiniteness of nouns and the means of its expressing]. *Narysy z kontrastyvnoi linhvistyky – Articles on contrastive linguistics*, (pp. 113-117). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

18. Aldridge, J. (1973). *The Sea Eagle*. Kyiv : Dnipro Publishers [in English].

19. Aldridge, J. (1974). *Tvory [Literary works]*. (P. Sokolovskyi, V. Hnatovskyi, Trans.). Kyiv: Molod [in Ukrainian].

20. Hemingway, E. *For Whom the Bell Tolls*. URL: <https://download.booklibrary.website/for-whom-the-bell-tolls-ernest-hemingway.pdf> [in English].

21. Hemingway, E. (1985). *Fiiesta. Po komu podzvyn [The Sun Also Rises. For Whom the Bell Tolls]*. (M. Pinchevskyi, Trans.). Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].

22. Greene, G. *The Comedians*. URL: https://royallib.com/book/Greene_Graham/the_comedians.html [in English].

23. Greene, G. (1969). *Komedianty [The Comedians]*. (P. Sharandak, Trans.). Kyiv: Radianskyi pysmennyk [in Ukrainian].

24. Maugham, W. S. *Theatre*. URL: <https://content.ikon.mn/banners/2015/4/9/1472/william-somerset-maugham-theatre.pdf> [in English].

25. Maugham, W. S. (1967). *Lytsedii [Theatre]*. (M. Pinchevskyi Trans.). Kyiv: Dnipro

26. Greene, G. *The Quiet American*. URL: <https://books-library.net/files/books-library.online-01051948Qe8E3.pdf> [in English].

27. Greene, G. (1984). *Tykhyi amerykanets [The Quiet American]*. (I. Kovalenko & P. Sharandak, Trans.). Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].